

การรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขต
พื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำโพน อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ

นายเมธาวิ ดาทา

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำโพน

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำโพน อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญโดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรโดยศึกษาครัวเรือนในหมู่ 6 บ้านภูดานกอย โดยคัดเลือกประชาชนที่อยู่บ้านอย่างน้อย 4 วันต่อสัปดาห์ จำนวน 50 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน และสัมภาษณ์เฉพาะผู้ให้ความยินยอมและสามารถสื่อสารกับผู้สัมภาษณ์ได้ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกจำนวน 10 ครัวเรือน และกลุ่มประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกจำนวน 40 ครัวเรือน(1:4) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย และเครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่ ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ การรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข และข้อเสนอแนะในการควบคุม ป้องกันโรคไข้เลือดออก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ใช้ค่าสถิติทดสอบ Independent t-test

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านการป้องกันพบว่ากลุ่มประชาชนที่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกมีการรับรู้ที่มากกว่าผู้ป่วยที่ไม่เคยเป็นโรคไข้เลือดออก ด้านการควบคุมโรคพบว่ากลุ่มประชาชนที่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกมีการรับรู้ที่มากกว่าผู้ป่วยที่ไม่เคยเป็นโรคไข้เลือดออก และด้านการเฝ้าระวังพบว่ากลุ่มประชาชนที่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกมีการรับรู้ที่มากกว่าผู้ป่วยที่ไม่เคยเป็นโรคไข้เลือดออก ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกและประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ระหว่างกลุ่มที่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกและไม่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกด้วยค่าสถิติ Independent t-test แล้วพบว่ากลุ่มประชาชนที่เคยป่วยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการรับรู้สูงกว่ากลุ่มประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ การรับรู้ของประชาชน การควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข

บทนำ

โรคไข้เลือดออกนับเป็นปัญหาสาธารณสุขไทยตลอดมาโดยตั้งแต่เริ่มมีการรายงานการระบาดของโรคไข้เลือดออกมานานกว่า 50 ปี และเริ่มมีการรายงานการระบาดของโรคไข้เลือดออกอย่างชัดเจน ในปีพ.ศ. 2501 โดยเฉพาะผู้ป่วยที่ตรวจพบในเขตกรุงเทพมหานครตั้งแต่นั้นมาก็มีรายงานการระบาดกระจายออกไปทุกภูมิภาคของประเทศ โดยครั้งล่าสุดได้มีรายงานผู้ป่วยรวมยอดตั้งแต่ปี 2559เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2560

ทั้งหมด จำนวน 63,310 ราย เสียชีวิต 61 ราย และภาคที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุดได้แก่ ภาคใต้ รองลงมาได้แก่ ภาคเหนือภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด 5 อันดับแรกได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน, สงขลา, เชียงใหม่, พัทลุงและปัตตานีซึ่งเป็นสถิติที่น่าเป็นห่วงเป็นอย่างมาก และไข้เลือดออกก็ยังมีแนวโน้มแพร่ระบาดแบบนี้ไปเรื่อยๆซึ่งไข้เลือดออกยังเป็นโรคติดต่อที่สร้างความสูญเสียชีวิตและค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งที่ทุกฝ่ายได้ช่วยกันรณรงค์ป้องกันและควบคุมมาโดยตลอด และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างทั้งภาครัฐและเอกชน พบว่าปัญหาโรคไข้เลือดออกไม่ได้ลดลงมากนัก ยังคงเป็นปัญหาสำคัญในระดับประเทศเรื่อยมาและในปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ดังนั้นการป้องกันควบคุมโรคที่ได้ผลดีที่สุด ยังคงเป็นการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายและป้องกันไม่ให้ยุงกัด (สำนักงานโรคติดต่อ นำโดยแมลงกระทรงสาธารณสุข : 2558)

โดยในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำโพน เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีปัญหาการระบาดของโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคน ในปี 2556 – 2558 เท่ากับ 1985.66, 205.16 และ 902.02 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเป้าหมาย (50ต่อแสนประชากร) ในปี 2556 พบมีผู้ป่วยเสียชีวิตจำนวน 1 ราย จะพบว่าการระบาดของโรคไข้เลือดออกส่วนมากจะพบผู้ป่วยในช่วงเดือน มีนาคม – กันยายน ของทุกปี ซึ่งตรงกับการเปิดภาคเรียนที่หนึ่งพอดี แต่ในปี 2559 ไข้เลือดออกเกิดขึ้นนอกช่วงฤดูกาล คือเกิดขึ้นในเดือน มกราคม 2559และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยการสำรวจดัชนีความชุกของลูกน้ำ จากอสม.พบว่าในบ้านของคนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกก็ยังพบจำนวนลูกน้ำเท่าเดิมหรือมากกว่าเดิม ดังนั้นการป้องกันควบคุมโรคที่ต่อเนื่อง ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน จึงเป็นมาตรการสำคัญที่จะช่วยให้การระบาดลดลงได้ ในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกในพื้นที่จำเป็นต้องอาศัยกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชน รู้จักวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนและเป็นตัวแทนด้านการดูแลสุขภาพของคนในชุมชนนั่นคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอสม. โดย อสม.จะทำหน้าที่เป็นกำลังสำคัญในการสื่อสารข้อมูลด้านสุขภาพจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสู่ชุมชนได้ทั่วถึงมากขึ้นและเป็นแกนนำหลักในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้อย่างทั่วถึง แต่ถึงกระนั้น โรคไข้เลือดออกก็ยังเกิดขึ้นในทุกๆปีและมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การรับรู้ของประชาชน และศึกษาความแตกต่างระหว่างการับรู้ของประชาชนที่ป่วยเป็นไข้เลือดออกและไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำโพน อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อจะได้นำผลของการศึกษาไปเป็นแนวทางที่ใช้ในการวางแผนงาน ปรับปรุง พัฒนา ในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำโพน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
2. เพื่อวิเคราะห์การรับรู้ของประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกและประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เป็นการศึกษาในครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างประชากรโดยศึกษาครัวเรือนในหมู่ 6 บ้านภูตานกอย โดยคัดเลือกประชาชนที่อยู่บ้านอย่างน้อย 4 วันต่อสัปดาห์ จำนวน 50 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คนและสัมภาษณ์ เฉพาะผู้ให้ความยินยอมและสามารถสื่อสารกับผู้สัมภาษณ์ได้ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกจำนวน 10 ครัวเรือน และกลุ่มประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออก จำนวน 40 ครัวเรือน(1:4) โดยจำนวน 40ครัวเรือนใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์รายบุคคลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ สถานภาพ ระดับการศึกษา

ระยะเวลาการพักอาศัย

ส่วนที่ 2 การรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานใช้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการควบคุม ป้องกันโรคไข้เลือดออก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจทาน และ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญรวมทั้งสิ้น 4 ท่านได้แก่ นักวิชาการสาธารณสุข 2 ท่าน เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขชุมชน 2 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษาและความชัดเจนของภาษาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ครอบคลุม กับเนื้อหาที่ต้องการศึกษา โดยถือเกณฑ์ความสอดคล้องและการยอมรับของผู้ทรงคุณวุฒิจากนั้นนำผลมา พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

2.นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try-out) กับประชาชนตำบลนาหว้า อำเภอปทุม ราชวงษา จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งมีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 30 คน

3.เพื่อศึกษาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามนำแบบสอบถามที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronboch's alpha coefficient) ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.838

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย คำถามประเภทต่าง ๆ โดย แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่พักอาศัย ซึ่งเป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบเลือกเพียงคำตอบเดียวโดยลักษณะ ของแบบสอบถามเป็นแบบมีหลายคำตอบให้เลือก

ตอนที่ 2 เป็นลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด (Close-ended Questions) แบบ Rating Scale สอบถามเรื่องการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานใช้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นข้อคำถามแบบเลือกคำตอบ ใช่ ไม่ใช่ ไม่ทราบ 15 ข้อโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ข้อความที่ถูกใช้	ใช่	1	คะแนน
	ไม่ใช่	0	คะแนน

	ไม่ทราบ	0	คะแนน
ข้อความที่ผิดใช้	ใช่	0	คะแนน
	ไม่ใช่	1	คะแนน
	ไม่ทราบ	0	คะแนน

การตัดสินระดับความรู้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับความรู้ของบลูม (Bloom,1971) ได้ระดับความรู้ดังนี้

ระดับความรู้สูง หมายถึง มีระดับคะแนนตั้งแต่ 70% ขึ้นไป

ระดับความรู้ปานกลาง หมายถึง มีระดับคะแนนระหว่าง 50 - 69%

ระดับความรู้ต่ำ หมายถึง มีระดับคะแนนน้อยกว่า 50%

ตอนที่ 3 เป็นส่วนแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ให้แสดงความคิดเห็นในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขในหมู่บ้าน และผู้ช่วยเก็บข้อมูลเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และรูปแบบวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อให้ไปในทิศทางเดียวกัน
2. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบว่าจะเข้าไปเก็บข้อมูล
3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างระหว่างวันที่ 10 มกราคม – 10 กุมภาพันธ์ 2560 ช่วงเวลา 16.30 -18.30 น.
4. รวบรวมแบบสัมภาษณ์ บันทึกในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ
2. การวิเคราะห์การรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานใช้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ
3. การวิเคราะห์การรับรู้กลุ่มประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออก และกลุ่มประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออก หาความแตกต่าง โดยใช้สถิติ Independent t-test

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 1 การแจกแจงความถี่และร้อยละของข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
--------------	---------	--------

---

1. อายุ		
31 - 40 ปี	6	12
41 - 50 ปี	7	14
51 - 60 ปี	15	30
61 - 70 ปี	16	32
71 ปีขึ้นไป	6	12
รวม	50	100
2. รายได้ /เดือน		
ต่ำกว่า 3,000 บาท	3	6
3,000 - 10,000 บาท	38	76
10,000 – 50,000 บาท	9	18
รวม	50	100
3. อาชีพ		
เกษตรกร	33	66
รับจ้าง	5	10
ลูกจ้าง	2	4
ค้าขาย	5	10
4. รับราชการ		
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	4	8
รวม	50	100
5. สถานภาพ		
โสด	2	4
สมรส	43	86
หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่	5	10
รวม	50	100
6. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6	5	10
ประถมศึกษาปีที่ 6	13	26
มัธยมศึกษาปีที่ 3	11	22
<hr/>		
ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
มัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช.	12	24
อนุปริญญา/ปวส.	7	14
ปริญญาตรี	2	4

รวม	50	100
7. ระยะเวลาการพักอาศัย		
มากกว่า 1 ปี แต่น้อยกว่า 5 ปี	3	6
5 ปี	4	8
5 ปีขึ้นไป	47	94
รวม	50	100

จากตารางที่ 1 จากผู้ตอบแบบสอบถาม 50 คน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 60-70 ปี คิดเป็นร้อยละ 32 รายได้ต่อเดือน 3,000-10,000 บาท จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 76 อาชีพเกษตรกร 33 คน คิดเป็นร้อยละ 66 สถานภาพสมรส 43 คน คิดเป็นร้อยละ 86 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช. จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24 ระยะเวลาพักอาศัย 5 ปีขึ้นไป 47 คน คิดเป็นร้อยละ 94

ตอนที่ 2 ศึกษาการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผลการวิเคราะห์การรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ แสดงรายละเอียดในตาราง 2 ถึงตาราง 4

ตารางที่ 2 การแจกแจงความถี่ และร้อยละ ศึกษาการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านการป้องกันโรคจำแนกเป็นรายข้อ

ข้อสัมภาษณ์ด้านการป้องกันโรค	ระดับการรับรู้ต่อการปฏิบัติงานของ อสม.			
	เคยป่วย		ไม่เคยป่วย	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1.1 อสม.ของท่านให้ความรู้เกี่ยวกับไข้เลือดออกแก่ตัวท่านและครอบครัว	2	20	20	50
1.2 อสม.ของท่านให้ความรู้เรื่องไข้เลือดออกแก่ท่านและครอบครัวผ่านหอกระจายข่าวเป็นประจำ	3	30	7	17.5
1.3 อสม.ของท่านให้ความรู้เรื่องไข้เลือดออกแก่ท่านและครอบครัวด้วยการสอนหรือบอกด้วยวาจา	5	50	25	62.5
1.4 อสม.ของท่านให้ความรู้เรื่องไข้เลือดออกแก่ท่านและครอบครัวด้วยการแจกเอกสารหรือแผ่นพับ	1	10	4	10
1.5 อสม.ทำการสำรวจ/นับภาชนะที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายที่บ้านของท่าน 1 ครั้ง/สัปดาห์	9	90	11	27.5
1.6 อสม.ได้ทำการใส่ทรายป้องกันลูกน้ำและแนะนำวิธีการใส่ในบ้านของท่าน	7	70	25	62.5
1.7 อสม.ได้ทำลายเพาะพันธุ์ยุงลายในบ้านของท่านและแนะนำวิธีการดูแล	9	90	17	42.5
1.8 อสม.ได้แนะนำวิธีการแบบภูมิปัญญาชาวบ้านในการป้องกันและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง เช่น ปั่นปูนแดงกินหมากไปตากแห้ง ใส่ลงไปใ้ในโอ่งน้ำ การเลี้ยงปลาหางนกยูงเพื่อกินลูกน้ำ เป็นต้น	10	100	9	22.5

จากตารางที่ 2 จากการศึกษาพบว่าประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกมีการรับรู้ในเรื่องอสม.ได้แนะนำวิธีการแบบภูมิปัญญาชาวบ้านในการป้องกันและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง เช่น ปั่นปูนแดงกินหมากไปตากแห้ง ใส่ลงไปใ้ในโอ่งน้ำ การเลี้ยงปลาหางนกยูงเพื่อกินลูกน้ำ เป็นต้น มากที่สุด ร้อยละ 100 และมีการรับรู้ในเรื่องอสม.ของท่านให้ความรู้เรื่องไข้เลือดออกแก่ท่านและครอบครัวด้วยการแจกเอกสารหรือแผ่นพับ น้อยที่สุด ร้อยละ 10 ส่วนประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกมีการรับรู้ในเรื่องอสม.ของท่านให้ความรู้เรื่องไข้เลือดออกแก่ท่านและครอบครัวด้วยการสอนหรือบอกด้วยวาจา กับเรื่องอสม.ได้ทำการใส่ทรายป้องกันลูกน้ำและแนะนำวิธีการใส่ในบ้านของท่าน มากที่สุด ร้อยละ 25 และมีการรับรู้เรื่อง อสม.ของท่านให้ความรู้เรื่องไข้เลือดออกแก่ท่านและครอบครัวด้วยการแจกเอกสารหรือแผ่นพับ น้อยที่สุด ร้อยละ 10

ตารางที่ 3 การแจกแจงความถี่ และร้อยละ ศึกษาการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านการเฝ้าระวังโรคจำแนกเป็นรายชื่อ

ข้อสัมภาษณ์ด้านการเฝ้าระวังโรค	ระดับการรับรู้ต่อการปฏิบัติงานของ อสม.			
	เคยป่วย		ไม่เคยป่วย	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
2.1 อสม.ของท่านมีการสำรวจ/คัดกรองผู้ป่วยในเขตพื้นที่ของท่าน เป็นระยะๆ	7	70	4	10
2.2 อสม.ของท่านได้แนะนำถึงอาการที่เป็นลักษณะเด่นของไข้เลือดออก เมื่อมีอาการให้นำส่ง รพ.สตทันที	9	90	11	27.5
2.3 อสม.ของท่านได้แนะนำอาการและวิธีการดูแลแก่ญาติผู้ป่วยเพื่อไม่ให้แพร่กระจายโรค เช่น ให้นอนในมุ้ง ป้องกันยุงกัดเพื่อลดการแพร่กระจายโรคในชุมชน	10	100	11	27.5
2.4 อสม.ของท่านได้ติดตามอาการของผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด	7	70	11	27.5

จากตารางที่ 3 จากการศึกษาพบว่าประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกมีการรับรู้ในเรื่อง อสม. ของท่านได้แนะนำอาการและวิธีการดูแลแก่ญาติผู้ป่วยเพื่อไม่ให้แพร่กระจายโรค เช่น ให้นอนในมุ้ง ป้องกันยุงกัด เพื่อลดการแพร่กระจายโรคในชุมชน มากที่สุด ร้อยละ 100 และมีการรับรู้เรื่อง อสม. ของท่านมีการสำรวจ/คัดกรองผู้ป่วยในเขตพื้นที่ของท่าน เป็นระยะๆ กับเรื่อง อสม. ของท่านได้ติดตามอาการของผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด น้อยที่สุด ร้อยละ 70 ส่วนประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกมีการรับรู้ในเรื่อง อสม. ของท่านได้แนะนำถึงอาการที่เป็นลักษณะเด่นของไข้เลือดออก เมื่อมีอาการให้นำส่ง รพ.สตทันที เรื่อง อสม. ของท่านได้แนะนำอาการและวิธีการดูแลแก่ญาติผู้ป่วยเพื่อไม่ให้แพร่กระจายโรค เช่น ให้นอนในมุ้ง เรื่อง อสม. ของท่านได้ติดตามอาการของผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด มากที่สุด ร้อยละ 27.5 และมีการรับรู้เรื่อง อสม. ของท่านมีการสำรวจ/คัดกรองผู้ป่วยในเขตพื้นที่ของท่าน เป็นระยะๆ น้อยที่สุด ร้อยละ 10

ตารางที่ 4 การแจกแจงความถี่ และร้อยละ ศึกษาการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านการควบคุมโรคจำแนกเป็นรายชื่อ

ข้อสัมภาษณ์ด้านการควบคุมโรค	ระดับการรับรู้ต่อการปฏิบัติงานของ อสม.	
	เคยป่วย	ไม่เคยป่วย

	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
3.1 ท่านทราบข่าวการระบาดของไข้เลือดออกในชุมชน จาก อสม.ของท่าน	8	80	11	27.5
3.2 ท่านทราบข่าวของเพื่อนบ้านที่ป่วยไข้เลือดออก จาก อสม.ของท่านภายใน 24 ชม.เมื่อทราบว่าป่วยเป็นไข้เลือดออก	9	90	18	45
3.3 เมื่อเกิดการระบาดในละแวกบ้านของท่าน อสม.ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้	10	10	31	77.5
- สำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย				
- ใส่ทรายใส่ปลากินลูกน้ำในภาชนะน้ำขัง				
- กำจัดภาชนะและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย				
- พ่นหมอกควันในละแวกบ้านผู้ป่วยไข้เลือดออกและบ้านใกล้เคียง				

จากตารางที่ 4 จากการศึกษาพบว่าประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกมีการรับรู้ในเรื่องเมื่อเกิดการระบาดในละแวกบ้านของท่าน อสม.ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้สำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายใส่ทรายใส่ปลากินลูกน้ำในภาชนะน้ำขังกำจัดภาชนะและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย พ่นหมอกควันในละแวกบ้านผู้ป่วยไข้เลือดออกและบ้านใกล้เคียง มากที่สุด ร้อยละ 100 และมีการรับรู้ในเรื่องท่านทราบข่าวการระบาดของไข้เลือดออกในชุมชน จาก อสม.ของท่าน น้อยที่สุด ร้อยละ 80 ส่วนประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกมีการรับรู้ในเรื่องเมื่อเกิดการระบาดในละแวกบ้านของท่าน อสม.ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้สำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายใส่ทรายใส่ปลากินลูกน้ำในภาชนะน้ำขังกำจัดภาชนะและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย พ่นหมอกควันในละแวกบ้านผู้ป่วยไข้เลือดออกและบ้านใกล้เคียง มากที่สุด ร้อยละ 77.5 และมีการรับรู้ในเรื่องท่านทราบข่าวการระบาดของไข้เลือดออกในชุมชน จาก อสม.ของท่าน น้อยที่สุด ร้อยละ 27.5

ตอนที่ 3 ศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกและประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผลการวิเคราะห์การรับรู้ของประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกและประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ Independent t-test ในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การรับรู้ของประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกและประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

กลุ่ม	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
กลุ่มประชาชนที่เคยป่วย	10	10.40	2.17	5.94	.00

กลุ่มประชาชนที่ไม่เคยป่วย

40

5.65

2.28

จากตารางที่ 5 จากการศึกษาพบว่ากลุ่มประชาชนที่เคยป่วย มีค่าเฉลี่ยด้านการรับรู้ 10.40 และมีเพียงเบนมาตรฐาน 2.17 ส่วนกลุ่มประชาชนที่ไม่เคยป่วย มีค่าเฉลี่ยด้านการรับรู้ 5.65 และมีเพียงเบนมาตรฐาน 2.28 ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกและประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ระหว่างกลุ่มที่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกและไม่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกด้วยค่าสถิติ Independent t-test แล้วพบว่ากลุ่มประชาชนที่เคยป่วยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการรับรู้สูงกว่ากลุ่มประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำโพน อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกและประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน ครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกจำนวน 10 ครัวเรือน และกลุ่มประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออก จำนวน 40 ครัวเรือน (1:4) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเพียงเบนมาตรฐาน ใช้ค่าสถิติทดสอบ Independent t-test สามารถสรุปผลอภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากการศึกษาวิจัยการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตาม คู่มือการจัดการโรคติดต่อที่มีุงกลายเป็นพาหะสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ของสำนักโรคติดต่อโดยแมลงกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้กล่าวถึงการป้องกันโรคไข้เลือดออกไว้ 3ระยะคือ การป้องกันโรค การเฝ้าระวัง การควบคุมโรค โดยได้ผลการศึกษาดังนี้คือ

การป้องกันโรค จากการตอบแบบสอบถามพบว่าประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกมีการรับรู้ในเรื่องอสม.ได้แนะนำวิธีการแบบภูมิปัญญาชาวบ้านในการป้องกันและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง เช่น ปั่นปูนแดงกินหมากไปตากแห้ง ใส่ลงไปใ้ในโอ่งน้ำ การเลี้ยงปลาหางนกยูงเพื่อกินลูกน้ำ เป็นต้น มากที่สุด และมีการรับรู้ในเรื่องอสม.ของท่านให้ความรู้เรื่องไข้เลือดออกแก่ท่านและครอบครัวด้วยการแจกเอกสารหรือแผ่นพับ น้อยที่สุดส่วนประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกมีการรับรู้ในเรื่องอสม.ของท่านให้ความรู้เรื่องไข้เลือดออกแก่ท่านและครอบครัวด้วยการสอนหรือบอกด้วยวาจา กับเรื่องอสม.ได้ทำการใส่ทรายป้องกันลูกน้ำและแนะนำวิธีการใส่ในบ้านของท่าน มากที่สุด และมีการรับรู้เรื่อง อสม.ของท่านให้ความรู้เรื่องไข้เลือดออกแก่ท่านและครอบครัวด้วยการแจกเอกสารหรือแผ่นพับ น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย การรับรู้ของประชาชนต่อการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี (จำเือกิตติ ยิ้มสงวน,2553)

การเฝ้าระวัง จากการตอบแบบสอบถามพบว่าประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกมีการรับรู้ในเรื่อง อสม.ของท่านได้แนะนำอาการและวิธีการดูแลแก่ญาติผู้ป่วยเพื่อไม่ให้แพร่กระจายโรค เช่น ให้นอนในมุ้งป้องกันยุงกัดเพื่อลดการแพร่กระจายโรคในชุมชน มากที่สุด และมีการรับรู้เรื่อง อสม.ของท่านมีการสำรวจ/คัดกรองผู้ป่วยในเขตพื้นที่ของท่าน เป็นระยะๆ กับเรื่องอสม.ของท่านได้ติดตามอาการของผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด น้อยที่สุด ส่วนประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกมีการรับรู้ในเรื่อง อสม.ของท่านได้แนะนำถึงอาการที่เป็นลักษณะเด่นของไข้เลือดออก เมื่อมีอาการให้นำส่ง รพ.สต.ทันที เรื่อง อสม.ของท่านได้แนะนำอาการและวิธีการดูแลแก่ญาติผู้ป่วยเพื่อไม่ให้แพร่กระจายโรค เช่น ให้นอนในมุ้ง เรื่อง อสม.ของท่านได้ติดตามอาการของผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด มากที่สุด และมีการรับรู้เรื่อง อสม.ของท่านมีการสำรวจ/คัดกรองผู้ป่วยในเขตพื้นที่ของท่าน เป็นระยะๆ น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ปัจจัยเสี่ยงต่อการเป็นไข้เลือดออก ของประชาชนในเขตอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (มงคล เกตุพันธุ์,2550)

การควบคุมโรค จากการตอบแบบสอบถามพบว่าประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกมีการรับรู้ในเรื่องอสม.ของท่านได้แนะนำอาการและวิธีการดูแลแก่ญาติผู้ป่วยเพื่อไม่ให้แพร่กระจายโรค เช่น ให้นอนในมุ้งป้องกันยุงกัดเพื่อลดการแพร่กระจายโรคในชุมชน มากที่สุด และมีการรับรู้เรื่อง อสม.ของท่านมีการสำรวจ/คัดกรองผู้ป่วยในเขตพื้นที่ของท่าน เป็นระยะๆ กับเรื่องอสม.ของท่านได้ติดตามอาการของผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด น้อยที่สุด ส่วนประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกมีการรับรู้ในเรื่อง อสม.ของท่านได้แนะนำถึงอาการที่เป็นลักษณะเด่นของไข้เลือดออก เมื่อมีอาการให้นำส่ง รพ.สต.ทันที เรื่อง อสม.ของท่านได้แนะนำอาการและวิธีการดูแลแก่ญาติผู้ป่วยเพื่อไม่ให้แพร่กระจายโรค เช่น ให้นอนในมุ้ง เรื่อง อสม.ของท่านได้ติดตามอาการของผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด มากที่สุด และมีการรับรู้เรื่อง อสม.ของท่านมีการสำรวจ/คัดกรองผู้ป่วยในเขตพื้นที่ของท่าน เป็นระยะๆ น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของผู้นำชุมชน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ธวัชชัย เรื่องทอง,2548)

2. จากการศึกษาวิจัยการรับรู้ของประชาชนที่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกและประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นไข้เลือดออกต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านพบว่า กลุ่มประชาชนที่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกมีคะแนนเฉลี่ยด้านการรับรู้สูงกว่ากลุ่มประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย การรับรู้ของประชาชนต่อการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี(จำเือกิตติ ยิ้มสงวน,2553)

ข้อยุติ

จากการทำวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มประชาชนมีการรับรู้ในเรื่องการควบคุมโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขมากที่สุด และกลุ่มประชาชนที่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกมีการรับรู้ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข สูงกว่ากลุ่มประชาชนที่ไม่เคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1. เพิ่มการให้ความรู้เรื่องไข้เลือดออกด้วยการแจกเอกสารหรือแผ่นพับและเพิ่มการสำรวจ/คัดกรองผู้ป่วยในเขตพื้นที่ให้มากขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมโรคเมื่อเกิดไข้เลือดออก
2. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาการป้องกันโรคไข้เลือดออกได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคไข้เลือดออกในเขต พื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำ
โพน อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ อ.ดร.ประเสริฐ ประสมรักษ์ และผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดี เพื่อนร่วมงาน
และพี่น้อง อสม. จังหวัดอำนาจเจริญ ที่ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

สถานะองค์ความรู้

การพัฒนารูปแบบป้องกันไข้เลือดออกที่ผ่านมา เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่มาจากระดับ
นโยบายกระทรวงสาธารณสุข การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาปัญหาและแนวทางแก้ไขให้ปัญหาลดลง
และให้ประชาชนห่างไกลจากไข้เลือดออก

เอกสารอ้างอิง

สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.คู่มือวิชาการโรคติดต่อเฉียบและ
โรคไข้เลือดออกเดงกี; 2558

สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการจัดการโรคติดต่อที่มี
ยุ่งายเป็นพาหะสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน; 2559

มงคล เกตุพันธ์ .ปัจจัยเสี่ยงต่อการเป็นไข้เลือดออก ของประชาชนในเขตอำเภอโพธาราม จังหวัด
ราชบุรี; 2550

จำเอกกิตติ ยิ้มสงวน.การรับรู้ของประชาชนต่อการควบคุมป้องกันไข้เลือดออกของอาสาสมัครประจำ
หมู่บ้าน อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี .มหาวิทยาลัยศิลปกร :2553

ธวัชชัย เรื่องทอง.ความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของผู้นำ
ชุมชน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา; 2548

ผ่องศรี พูลทรัพย์ และคณะ.การพัฒนาพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยการส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมตามสภาพจริง รพ.สต.ท่าผา
อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี.2558

Bloom , Benjamin S. Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student
Learning. New York . McGraw-Hill;1971.